

Proportionell fördelning av mandat och förhandsanmälan av partier i val (vilande grundlagsbeslut, m.m.)

Sammanfattning

I betänkandet anmäls för slutligt beslut det vilande förslaget till lag om ändring i regeringsformen. Vidare behandlar utskottet regeringens förslag i proposition 2013/14:48 om ändringar i vallagen (2005:837) och en motion som väckts med anledning av förslaget.

Det vilande förslaget går ut på att säkerställa att mandaten i riksdagen fördelas proportionellt så att fördelningen speglar hur väljarna faktiskt har röstat. Förslaget innebär ändringar i regeringsformen om återföring av mandat och om att den jämkade uddatalsmetoden ska tillämpas med 1,2 som första delningstal, i stället för med 1,4 som har gällt hittills.

Återföring ska göras av mandat om ett parti vid fördelningen av fasta valkretsmandat har fått fler mandat i hela riket än vad som motsvarar en proportionell representation i riksdagen för partiet. Då ska överskjutande mandat återföras och fördelas mellan de övriga partierna. Vidare finns det en ändring som innebär att så snart ett parti har fått precis så många mandat som det ska ha vid en riksproportionell fördelning, får partiet inte delta i fördelningen av utjämningsmandat. Den ändringen är en följd av att ett parti inte längre kan bli överrepresenterat vid fördelningen av de fasta mandaten, på grund av bestämmelserna om återföring av fasta valkretsmandat.

En annan ändring i regeringsformen som riksdagen har antagit som vilande handlar om vilka partier som får delta i fördelningen av mandat i riksdagen. Mandaten fördelas mellan de partier som i förväg har anmält sitt deltagande i valet; någon sådan anmälan har inte krävts hittills.

Vidare tas definitionen av parti bort ur regeringsformen.

Ändringarna i regeringsformen föreslås träda i kraft den 1 januari 2015 och tillämpas första gången vid ordinarie val till riksdagen 2018.

I betänkandet behandlar utskottet också förslagen i proposition 2013/14:48 om ändringar i vallagen. Utöver de ändringar som gäller närmare bestämmelser i förhållande till de föreslagna ändringarna i regeringsformen, föreslås ändringar i vallagen om bl.a.

- samtycke till kandidatur; den som kandiderar för ett parti som har anmält sitt deltagande i ett val ska skriftligen ha samtyckt till kandidaturen
- partisymboler på valsedlarna; en registrerad partibeteckning får innehålla en partisymbol
- en ändrad valkretsindelning för Västra Götalands län
- frivillig valkretsindelningen i landsting och en ökad frihet vid valkretsindelning i kommuner.

Vidare föreslås ändringar som gäller mandatfördelning och proportionalitet i val till kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige samt till Europaparlamentet. Den jämkade uddatalsmetoden föreslås även vid val till Europaparlamentet, kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige tillämpas med 1,2 som första delningstal vid fördelningen av mandaten mellan partierna. Återföring av överskjutande mandat föreslås även för val till kommunfullmäktige och till landstingsfullmäktige.

Ändringarna i vallagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2015 och tillämpas första gången vid ordinarie val till riksdagen, landstingsfullmäktige och kommunfullmäktige 2018.

Dessutom behandlas i betänkandet en motion som väckts med anledning av propositionen.

Utskottet föreslår att riksdagen slutligt antar det vilande förslaget till lag om ändring i regeringsformen. Utskottet föreslår vidare att riksdagen antar förslaget till lag om ändring i vallagen och avslår den motion som väckts med anledning av propositionen.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	5
Bakgrund	5
Vilande förslag	5
Förslag till övrig lagstiftning	5
Utskottets överväganden	6
Vilande förslag till lag om ändring i regeringsformen	6
Övrig lagstiftning	7
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	13
Vilande lagförslag	13
Proposition 2013/14:48	13
Följdmotionen	13
<i>Bilaga 2</i>	
Vilande lagförslag	14
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens lagförslag	17

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Vilande lagförslag

Riksdagen antar slutligt det vilande förslaget i bilaga 2 till lag om ändring i regeringsformen.

2. Tidpunkt för ny valkretsindelning i Västra Götalands län

Riksdagen antar punkt 1 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna i förslaget till lag om ändring i vallagen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2013/14:48 punkt 2 i denna del och avslår motion 2013/14:K6 av Jörgen Hellman och Kenneth G Forslund (S).

3. Förslaget till lag om ändring i vallagen i övrigt

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i vallagen (2005:837) i den mån det inte omfattas av vad utskottet föreslagit ovan. Därmed bifaller riksdagen proposition 2013/14:48 punkt 2 i denna del.

Stockholm den 13 november 2014

På konstitutionsutskottets vägnar

Björn von Sydow

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Björn von Sydow (S), Hans Ekström (S), Annicka Engblom (M), Veronica Lindholm (S), Jonas Åkerlund (SD), Maria Abrahamsson (M), Jonas Gunnarsson (S), Per-Ingvar Johnsson (C), Agneta Börjesson (MP), Patrick Reslow (M), Emanuel Öz (S), Tony Wiklander (SD), Mathias Sundin (FP), Mia Sydow Mölleby (V), Tuve Skånberg (KD), Berit Högman (S) och Lisbeth Sundén Andersson (M).

Redogörelse för ärendet

Bakgrund

Grundlagar stiftas genom två likalydande beslut (8 kap. 14 § regeringsformen). Genom det första beslutet antas grundlagsförslaget som vilande. Genom det andra beslutet antas grundlagsförslaget som slutligt. Det andra beslutet får inte fattas tidigare än att det efter det första beslutet har hållits val till riksdagen i hela riket och den nyvalda riksdagen har samlats.

Det är konstitutionsutskottets uppgift att anmäla vilande beslut i ärenden som rör grundlag till kammaren för slutligt beslut (9 kap. 24 § riksdagsordningen).

Vilande förslag

Riksdagen beslutade den 19 mars 2014 att som vilande anta det förslag till lag om ändring i regeringsformen som lades fram i proposition 2013/14:48 (bet. 2013/14:KU16, prot. 2013/14:86).

Det vilande förslaget till lag om ändring i regeringsformen finns i förteckningen i bilaga 1 och är i sin helhet intaget i bilaga 2.

Förslag till övrig lagstiftning

I proposition 2013/14:48 yrkas också att riksdagen antar ett förslag till lag om ändring i vallagen (2005:387). Enligt utskottets mening hade detta lagförslag ett sådant samband med de föreslagna grundlagsändringarna att det borde antas först i samband med att riksdagen slutligt antar förslaget till lag om ändring i regeringsformen. Detsamma gällde en motion som väckts med anledning av lagförslaget.

Utskottet föreslog därför i samband med den första behandlingen av det vilande förslaget att behandlingen av förslaget till lag om ändring i vallagen skulle skjutas upp till riksmötet 2014/15. Kammaren följde utskottet (bet. 2013/14:KU16, prot. 2013/14:86).

Förslaget till lag om ändring i vallagen finns i förteckningen i bilaga 1 och är i sin helhet intaget i bilaga 3.

Utskottets överväganden

Vilande förslag till lag om ändring i regeringsformen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar slutligt det vilande förslaget till lag om ändring i regeringsformen.

Förslagets innebörd i korthet

Det vilande förslaget innebär ändringar i regeringsformen. Förslaget går ut på att säkerställa att mandat i riksdagen fördelas proportionellt så att fördelningen speglar hur väljarna har röstat.

Förslaget innebär ändringar om återföring av mandat och om att den jämkade uddatalsmetoden ska tillämpas med 1,2 som första delningstal, i stället för med 1,4 som har gällt hittills.

Återföring ska göras av mandat om ett parti vid fördelningen av fasta valkretsmandat har fått fler mandat i hela riket än som motsvarar en proportionell representation i riksdagen för partiet. Då ska överskjutande mandat återföras och fördelas mellan de övriga partierna. Vidare finns det en ändring som innebär att så snart ett parti har fått precis så många mandat som det ska ha vid en riksproportionell fördelning, får partiet inte delta i fördelningen av utjämningsmandat. Den ändringen är en följd av att ett parti inte längre kan bli överrepresenterat vid fördelningen av de fasta mandat, på grund av bestämmelserna om återföring av fasta valkretsmandat.

Ett annat ändringsförslag gäller vilka partier som får delta i fördelningen av mandat i riksdagen. Mandaten fördelas mellan partier som i förväg har anmält sitt deltagande i valet; någon sådan anmälan har inte krävts hittills.

Vidare tas definitionen av parti bort ur regeringsformen. Det innebär dock inte någon ändring i sak när det gäller möjligheterna för en sammanslutning eller en väljargrupp att ställa upp i val utan att dessförinnan ha organiserat verksamheten på ett sådant sätt att kraven för att vara en juridisk person är uppfyllda.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2015 och tillämpas första gången vid ordinarie val till riksdagen 2018.

Utskottets anmälan och yttrande

Under 2013/14 års riksmöte har riksdagen som vilande antagit det förslag till lag om ändring i regeringsformen som redovisats i det föregående. Genom detta betänkande anmäler utskottet nu det vilande beslutet till kammaren för

slutligt beslut. Med hänvisning till vad utskottet anmälde vid ärendets första behandling tillstyrker utskottet att riksdagen slutligt antar förslaget.

Övrig lagstiftning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i vallagen samt avslår en motion (S) som gäller ikraftträdande av en bestämmelse i lagen.

Propositionen

De föreslagna ändringarna i vallagen gäller delvis närmare bestämmelser i förhållande till de föreslagna ändringarna i 3 kap. regeringsformen som innebär att endast partier som har anmält sitt deltagande i valet får möjlighet att delta i mandatfördelningen, att överskjutande mandat ska kunna återföras och fördelas mellan de övriga partierna om ett parti vid fördelningen av fasta valkretsmandat har fått fler mandat i hela riket än vad som motsvarar en proportionell representation i riksdagen för partiet och att det första delningstalet vid tillämpning av den jämkade uddatalsmetoden ändras från 1,4 till 1,2.

De ändringar i vallagen som föreslås därutöver gäller bl.a. samtycke till kandidatur, partisymboler på valsedlar och ändrad valkretsindelning i Västra Götalands län. Vidare föreslås ändringar som gäller mandatfördelning och proportionalitet i val till kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige samt till Europaparlamentet m.m.

Mandatfördelning och proportionalitet i val till kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige samt till Europaparlamentet

I propositionen föreslås att vid val till Europaparlamentet, kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige tillämpas den jämkade uddatalsmetoden med 1,2 som första delningstal vid fördelningen av mandaten mellan partierna, dvs. samma tillämpning av den jämkade uddatalsmetoden som vid val till riksdagen enligt förslaget till lag om ändring i regeringsformen. Systemet för fördelning av mandaten bör i möjligaste mån utformas så att det blir så enhetligt som möjligt.

När det gäller val till *kommunfullmäktige* föreslås vidare i propositionen att det nuvarande valsystemet vid val till kommunfullmäktige ersätts med ett kommunproportionellt system av samma typ som i landstingsval. Av mandaten i fullmäktige fördelas nio tiondelar som fasta valkretsmandat medan återstoden fördelas som utjämningsmandat.

Vidare föreslås även för val till kommunfullmäktige en modell med återföring av överskjutande mandat. Om ett parti har fått fler fasta valkretsmandat än vad som motsvarar en kommunproportionell fördelning av samtliga

mandat ska överskjutande mandat återföras och fördelas som fasta valkretsmandat mellan de övriga partierna i valkretsen. Återföringen ska göras i den eller de kretsar där partiet har tilldelats mandatet eller mandatet med lägst jämförelsetal. Vid lika jämförelsetal avgör lotten i vilken ordning återföringen ska göras.

Vid fördelningen av återförda mandat bortses från partier som har fått mandat motsvarande en kommunproportionell fördelning. Om två eller flera återförda mandat i flera valkretsar ska fördelas görs det i den ordningen att det parti som står i tur att få mandatet som har högst jämförelsetal får det första mandatet och det parti som har lägst jämförelsetal får det sista mandatet. Vid lika jämförelsetal avgör lotten i vilken ordning mandatet ska fördelas.

Mandatet i kommunfullmäktige i en kommun som är en enda valkrets ska enligt förslaget i propositionen fördelas mellan de partier som fått minst 2 procent av rösterna i kommunen. I en kommun som är indelad i två eller flera valkretsar ska mandatet fördelas mellan de partier som har fått minst 3 procent av rösterna i kommunen. I propositionen anføres (s. 42) att en övergång till ett kommunproportionellt valsystem med 1,2 som första delningstal i förhållande till den nuvarande ordningen i vissa fall skulle medföra en betydande sänkning av den faktiska spärrnivån, särskilt i en del valkretsindelade kommuner. I propositionen anføres att det finns fördelar med att välja en spärrnivå som inte avviker i någon betydande mån från ett genomsnitt av den faktiska spärr som uppkommer i kommunerna enligt den ordning som gäller i dag. Förslaget till kommunproportionellt valsystem syftar till att undvika avvikelser i mandatfördelningen mellan de partier som tar mandat.

En höjning av spärrnivån i kommuner utan valkretsindelning från dagens nivå på mellan omkring 1,4 och 2,2 procent till 3 procent skulle innebära en påtaglig försämring mot i dag för små partier när det gäller att vinna representation i dessa kommuner. En spärr på 2 procent påverkar dessa förutsättningar i betydligt mindre mån. För kommuner som i dag är indelade i valkretsar skulle en spärrnivå på 2 procent i vissa fall innebära en påtaglig ökning av möjligheterna för små partier att ta plats i kommunfullmäktige. En nivå på 3 procent medför för dessa kommuner en mindre förändring av dagens nivå och innebär en bättre avvägning av spärrnivån för dem, enligt propositionen.

När det gäller val till *landstingsfullmäktige* föreslås att om ett parti har fått fler fasta valkretsmandat än som svarar mot en landstingsproportionell fördelning av samtliga mandat ska överskjutande mandat återföras och fördelas som fasta valkretsmandat mellan de övriga partierna i valkretsen. Återföringen ska göras i den eller de kretsar där partiet har tilldelats mandatet eller mandatet med lägst jämförelsetal.

Vid fördelningen av återförda mandat bortses från partier som har fått mandat motsvarande en landstingsproportionell fördelning. Om två eller flera återförda mandat i flera valkretsar ska fördelas görs det i den ordningen att det parti av dem som står i tur att få mandatet som har högst jämförelsetal får det första mandatet och det parti som har lägst jämförelsetal får det sista mandatet.

Vid lika jämförelsetal avgör lotten i vilken ordning återföringen respektive tilldelningen ska göras.

Valkretsindelning

I propositionen föreslås att indelningen av riksdagsvalkretsar i *Västra Götalands län* ändras så att valkretsarna utgörs av kommuner som bildar geografiskt sammanhängande enheter och som i de allra flesta fall även i övrigt har ett samband med varandra. Det sammanlagda antalet valkretsar ändras inte. Förslaget innebär inga betydande förändringar när det gäller skillnaden i antalet röstberättigade invånare; den minsta valkretsen tillförs emellertid ytterligare två kommuner med sammanlagt ca 15 000 röstberättigade invånare. Göteborgs kommuns valkrets och Västra Götalands östra valkrets ändras inte.

Västra Götalands läns västra valkrets får följande omfattning: Ale, Alingsås, Härryda, Kungälv, Lerums, Lilla Edets, Mölndals, Partille, Stenungssunds, Tjörns och Öckerö kommuner. Västra Götalands läns norra valkrets får följande omfattning: Bengtsfors, Dals-Eds, Färgelanda, Lysekils, Melleruds, Munkedals, Orusts, Sotenäs, Strömstads, Tanums, Trollhättans, Uddevalla, Vänersborgs och Åmåls kommuner. Västra Götalands läns södra valkrets får följande omfattning: Bollebygds, Borås, Herrljunga, Marks, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamns och Vårgårda kommuner.

I propositionen föreslås vidare *ökad frihet vid valkretsindelning i kommuner*. Huvudregeln ska som hittills vara att varje kommun är en enda valkrets. En kommun som har 36 000 röstberättigade invånare eller fler får delas in i två eller flera valkretsar. Om en kommun har färre än 36 000 röstberättigade invånare får kommunen delas in i valkretsar endast om det finns särskilda skäl för det. Indelningen i valkretsar bör utformas så att varje valkrets kan beräknas få minst 13 fasta valkretsmandat. I propositionen betonas att med de ändringar i valsystemet som föreslås med införande av ett kommunproportionellt valsysteem, med bl.a. fasta valkretsmandat och utjämningsmandat samt återföring av överskjutande mandat, skapas förutsättningar att säkerställa en proportionell mandatfördelning i kommunfullmäktige oavsett hur valkretsindelningen görs. Indelningen kan under sådana förhållanden göras uteslutande med utgångspunkt i vad som är mest lämpligt ur praktisk synvinkel.

Även när det gäller valkretsindelningen i landsting föreslås ökad frihet på så sätt att *valkretsindelningen i landsting blir frivillig*. Vid val till landstingsfullmäktige ska landstinget vara en enda valkrets, om inte fullmäktige beslutar att dela in landstinget i två eller flera valkretsar. I ett landsting som är indelat i valkretsar är mandaten fasta mandat och utjämningsmandat. I övriga landsting är samtliga mandat fasta.

I propositionen anförs att det ursprungliga syftet var att skapa garantier för att olika regionala intressen blev företrädda i fullmäktige, och att det av undersökningar som vallagskommittén genomfört framgår att partierna i landstingsvalen i allt större utsträckning går fram med gemensamma kandidatlistor i

valkretsarna. Det talar för att det ursprungliga syftet med kravet på valkretsindelning i praktiken inte längre tillgodoses genom regleringen, anförs det i propositionen.

Av den fakultativa regleringen i 4 kap. 6 § första stycket vallagen följer att en landstingsvalkrets bör utformas så att den kan beräknas få minst åtta fasta valkretsmandat. I propositionen uppmärksammas att vallagskommittén framhåller att bestämmelserna om hur de fasta valkretsmandaten ska fördelas på de olika valkretsarna utifrån antalet röstberättigade invånare medför att det i vissa fall kan vara svårt för ett landsting att åstadkomma valkretsar som har minst åtta mandat.

Vid 2010 års val hade två valkretsar i landstingsvalen tilldelats så få som sex fasta mandat. Enligt propositionen framstår det inte längre som motiverat att behålla den tvingande regleringen om valkretsindelning i landsting. Skyldigheten för landstingen att göra valkretsindelningar bör tas bort. Huvudregeln bör vara att varje landsting utgör en valkrets, men varje landsting bör ha frihet att besluta om valkretsindelning av valområdet.

Samtycke till kandidatur

I propositionen föreslås att den som kandiderar för ett parti som har anmält sitt deltagande i ett val ska ha samtyckt skriftligen till kandidaturen. Ett sådant samtycke ska ges in till Valmyndigheten eller, i den utsträckning som regeringen bestämmer, länsstyrelsen senast fredagen före valdagen.

En förklaring om samtycke till anmälan av kandidater som avses i 2 kap. 9 § andra stycket vallagen ska anses som ett samtycke till kandidaturen för det parti förklaringen avser.

Om en person som inte har samtyckt till en kandidatur för ett visst parti ändå har tagits upp på en valsedel för det partiet ska namnet betraktas som obefintligt.

Som skäl för förslaget uppmärksammas i propositionen bl.a. att en sådan ordning stärker skyddet mot ofrivillig kandidatur.

Partisymboler på valsedlar

En partibeteckning föreslås få innehålla en partisymbol. Prövningen av risken för att en partibeteckning kan förväxlas med en annan beteckning som registrerats eller anmälts för registrering eller som anmälts för deltagande i val ska även omfatta risken för förväxling av en partisymbol som ingår i partibeteckningen. Vid prövningen av valsedlars ogiltighet bortses i förekommande fall från en partisymbol som en väljare skriver till på en valsedel.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2015 och tillämpas i den nya lydelsen första gången inför och vid val till riksdagen, kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige 2018.

Om en ansökan om registrering av en partibeteckning eller en anmälan om deltagande i val har kommit in till den behöriga myndigheten före valen till riksdagen, landstingsfullmäktige och kommunfullmäktige 2018 ska den prövning av förväxlingsrisken med andra partibeteckningar som myndigheterna ska göra även omfatta en partibeteckning som innehåller en partisymbol som kan anses allmänt förknippad med någon annan än sökanden.

När det gäller ikraftträdandet av den föreslagna nya valkretsindelningen i Västra Götalands län framhålls i propositionen (s. 84) att de ändrade villkoren för fördelning av mandaten i riksdagsvalet är en förutsättning för att den föreslagna ändringen av valkretsindelningen i Västra Götalands län inte ska påverka proportionaliteten vid mandatfördelningen i riksdagsvalet. Mot den bakgrunden bör den nya valkretsindelningen inte gälla vid 2014 års ordinarie val utan träda i kraft samtidigt med grundlagsändringen den 1 januari 2015 och tillämpas första gången vid det ordinarie riksdagsvalet 2018. Vid ett eventuellt omval eller extra val före 2018 tillämpas alltså de nuvarande föreskrifterna om valkretsindelningen.

Motionen

Jörgen Hellman m.fl. (S) begär i motion 2013/14:K6 att de föreslagna reglerna om ändrade valkretsar i Västra Götalands län ska gälla från den 1 januari 2018 i stället för den 1 januari 2015 som föreslagits i propositionen. Motionärerna anför att partierna ska omorganisera sin verksamhet utifrån de nya valkretsarna inför ordinarie val 2018. Ett eventuellt omval under mandatperioden skulle annars komma att ske med de nya valkretsarna med allt vad den innebär i otydligheter och administrativa problem.

Beslut om uppskov m.m.

På förslag av utskottet våren 2014 sköt riksdagen upp behandlingen av förslaget om ändring i vallagen och motion 2013/14:K6 (S) till 2014/15 års riksmöte (bet. 2013/14:KU16).

Utskottet uttalade sig även i sak och instämde vid behandlingen 2014 i regeringens bedömningar.

När det gällde frågan om tidpunkt för ikraftträdande av de föreslagna reglerna om ändrade valkretsar i Västra Götalands län, uttalade utskottet i sak att utskottet instämde i regeringens bedömning att lagändringarna borde träda i kraft den 1 januari 2015 samt att föreskrifterna i 3 kap. regeringsformen och i vallagen borde tillämpas i den nya lydelsen första gången inför och vid valen till riksdagen, kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige 2018. Det innebär, anförde utskottet, att vid ett eventuellt omval eller extra val före 2018 bör de nuvarande föreskrifterna om valkretsindelningen tillämpas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar de förslag som presenterats i propositionen och instämmer i de skäl som anförts för de föreslagna ändringarna. I det ligger att utskottet även instämmer i att ändringarna i vallagen bör träda i kraft den 1 januari 2015 och tillämpas i den nya lydelsen första gången inför och vid valen till riksdagen, kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige 2018. Detta innebär att vid ett eventuellt omval eller extra val före 2018 ska de nuvarande föreskrifterna om valkretsindelningen tillämpas. Motion 2013/14:K6 om ändrade valkretsar i Västra Götalands län får anses tillgodosedd.

Utskottet föreslår att riksdagen antar förslaget till lag om ändring i vallagen och avslår motion 2013/14:K6.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Vilande lagförslag

Riksdagen beslutade den 19 mars 2014 (bet. 2013/14:KU16, prot. 2013/14:86) att som vilande anta det i proposition 2013/14:48 framlagda förslaget till lag om ändring i regeringsformen.

Proposition 2013/14:48

Proposition 2013/14:48 Proportionell fördelning av mandat och förhandsanmälan av partier i val:

2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i vallagen (2005:837).

Följdmotionen

2013/14:K6 av Jörgen Hellman och Kenneth G Forslund (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förändrade valkretsar ska gälla fr.o.m. den 1 januari 2018.

BILAGA 2

Vilande lagförslag

Förslag till lag om ändring i regeringsformen

Härigenom föreskrivs i fråga om regeringsformen¹
dels att 3 kap. 1, 7, 8 och 13 §§ ska ha följande lydelse,
dels att punkt 6 i övergångsbestämmelserna till kungörelse (1974:152)
om beslutad ny regeringsform ska ha följande lydelse,
dels att punkt 2 i övergångsbestämmelserna till lagen (1976:871) om
ändring i regeringsformen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

1 §

Riksdagen utses genom fria, hemliga och direkta val.
Vid sådant val sker röstning på parti med möjlighet för väljarna att
lämna särskild personröst.

*Med parti avses varje samman-
slutning eller grupp av väljare,
som uppträder i val under särskild
beteckning.*

7 §

Mandaten fördelas mellan
partier.

Mandaten fördelas mellan
partier som anmält sitt deltagande
i valet i enlighet med
bestämmelser som meddelas i
särskild lag.

Endast partier som har fått minst fyra procent av rösterna i hela riket
får delta i fördelningen av mandaten. Ett parti som har fått färre röster får
dock delta i fördelningen av de fasta valkretsmandaten i en valkrets där
partiet har fått minst tolv procent av rösterna.

8 §

De fasta valkretsmandaten fördelas på varje valkrets proportionellt
mellan partierna på grundval av valresultatet i valkretsen.

*Om ett parti vid fördelningen av
fasta valkretsmandat enligt första
stycket har fått fler mandat i hela
riket än vad som motsvarar en
proportionell representation i
riksdagen för partiet ska över-
skjutande mandat återföras och*

¹ Regeringsformen omtryckt 2011:109.

Utjämningsmandaten fördelas mellan partierna så, att fördelningen av alla mandat i riksdagen, med undantag av de fasta valkretsmandat som har tillfallit ett parti med mindre än fyra procent av rösterna, blir proportionell mot de i fördelningen *deltagande partiernas röstetal i hela riket. Har partiet vid fördelningen av de fasta valkretsmandaten fått flera mandat än som motsvarar den proportionella representationen i riksdagen för partiet, bortses vid fördelningen av utjämningsmandaten från partiet och de fasta valkretsmandat som det har fått. Sedan utjämningsmandaten har fördelats mellan partierna, tillförs de valkretsar.*

Vid mandatfördelningen mellan partierna används uddatalsmetoden med första divisorn jämkad till 1,4.

fördelas mellan övriga partier enligt bestämmelser som meddelas i särskild lag.

Utjämningsmandaten fördelas mellan partierna så, att fördelningen av alla mandat i riksdagen, med undantag av de fasta valkretsmandat som har tillfallit ett parti med mindre än fyra procent av rösterna, blir proportionell mot *röstetalet i hela riket för de partier som deltar i fördelningen. Om ett parti vid fördelningen av de fasta valkretsmandaten har fått så många mandat som motsvarar den proportionella representationen i riksdagen för partiet, bortses vid fördelningen av utjämningsmandaten från partiet och de fasta valkretsmandat som det har fått. Sedan utjämningsmandaten har fördelats mellan partierna, tillförs de valkretsar.*

Vid mandatfördelningen mellan partierna används uddatalsmetoden med första divisorn jämkad till 1,2.

13 §

Ytterligare bestämmelser i de ämnen som anges i 1 § tredje stycket och 3–12 §§ samt om utseende av ersättare för riksdagsledamöterna meddelas i riksdagsordningen eller annan lag.

Ytterligare bestämmelser om det som anges i 3–12 §§ och om utseende av ersättare för riksdagsledamöterna meddelas i riksdagsordningen eller annan *särskild lag.*

6. Äldre författning eller föreskrift äger fortsatt giltighet utan hinder av att den icke har tillkommit i den ordning som skulle ha iakttagits vid tillämpning av denna regeringsform. Bemyndigande, som har beslutats av Konungen och riksdagen gemensamt eller av riksdagen ensam, får utnyttjas även efter den under 1 angivna tidpunkten, tills riksdagen bestämmer *annorlunda.*

Bestämmelserna i 8 kap. 17 § i

6. Äldre författning eller föreskrift gäller fortfarande trots att den inte har tillkommit i den ordning som skulle ha iakttagits vid tillämpning av denna regeringsform. Ett bemyndigande, som har beslutats av Konungen och riksdagen gemensamt eller av riksdagen ensam, får utnyttjas även efter den under 1 angivna tidpunkten, tills riksdagen bestämmer *något annat.*

Bestämmelserna i 8 kap. 18 § i

denna regeringsform *skall* gälla i fråga om äldre författning, som har tillkommit genom beslut av Konungen och riksdagen gemensamt eller genom beslut av riksdagen ensam.

2. Utan hinder av 2 kap. 16 § behåller äldre föreskrifter, som innebär särbehandling på grund av kön, sin giltighet tills vidare. Sådan föreskrift får ändras, även om ändringen innebär fortsatt särbehandling.

denna regeringsform *ska* gälla i fråga om äldre författning, som har tillkommit genom beslut av Konungen och riksdagen gemensamt eller genom beslut av riksdagen ensam.

2. Utan hinder av 2 kap. 13 § behåller äldre föreskrifter, som innebär särbehandling på grund av kön, sin giltighet tills vidare. *En* sådan föreskrift får ändras, även om ändringen innebär fortsatt särbehandling.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.
2. Bestämmelserna i 3 kap. 1, 7, 8 och 13 §§ i den nya lydelsen tillämpas första gången vid ordinarie val till riksdagen 2018.

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i vallagen (2005:837)

Härigenom föreskrivs i fråga om vallagen (2005:837)

dels att rubriken närmast före 2 kap. 9 § ska lyda "Anmälan av kandidater för partier som registrerat partibeteckning",

dels att 2 kap. 3 §, 4 kap. 2, 5, 9, 10, 12, 14 och 15 §§, 11 kap. 2 §, 13 kap. 7 och 8 §§, 14 kap. 2–6 och 8 §§ samt 15 kap. 3 och 6 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas tio nya paragrafer, 2 kap. 14–20 §§ och 14 kap. 4 a–4 c §§, samt närmast före 2 kap. 14 och 20 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

3 §

En partibeteckning *skall* registreras om följande villkor är uppfyllda:

1. Partibeteckningen *skall* bestå av eller innehålla ord.

2. Om ett parti inte redan är representerat i den beslutande församling som anmälan gäller, *skall denna* ha ett dokumenterat stöd av minst

- a) för val till riksdagen: 1 500 personer som har rösträtt i hela landet,
- b) för val till landstings- eller kommunfullmäktige: 100 respektive 50 personer som har rösträtt i det landsting eller den kommun som anmälan gäller,
- c) för val till Europaparlamentet: 1 500 personer som har rösträtt i hela landet.

3. Partibeteckningen *skall* inte kunna antas bli förväxlad med en beteckning som redan

- a) är registrerad, eller
- b) har anmälts för registrering, om beteckningarna skulle komma att bli registrerade för samma val.

4. Partibeteckningen *skall* inte kunna antas bli förväxlad med en beteckning som tidigare gällt för samma slag av val men som avregistrerats för högst fem år sedan på grund av namnbyte.

En partibeteckning *ska* registreras om följande villkor är uppfyllda:

1. Partibeteckningen *ska* bestå av eller innehålla ord. *Den får innehålla en partisymbol.*

2. Om ett parti inte redan är representerat i den beslutande församling som anmälan gäller, *ska anmälan* ha ett dokumenterat stöd av minst

- a) för val till riksdagen: 1 500 personer som har rösträtt i hela landet,
- b) för val till landstings- eller kommunfullmäktige: 100 respektive 50 personer som har rösträtt i det landsting eller den kommun som anmälan gäller,
- c) för val till Europaparlamentet: 1 500 personer som har rösträtt i hela landet.

3. Partibeteckningen *ska* inte kunna antas bli förväxlad med en beteckning som redan

- a) är registrerad, eller
- b) har anmälts för registrering, om beteckningarna skulle komma att bli registrerade för samma val.

4. Partibeteckningen *ska* inte kunna antas bli förväxlad med en beteckning som tidigare gällt för samma slag av val men som avregistrerats för högst fem år sedan på grund av namnbyte.

5. Partibeteckningen *ska inte kunna antas bli förväxlad med en*

beteckning för något annat parti som redan anmält sitt deltagande i val eller som ska anses ha anmält sitt deltagande enligt 15 § andra eller tredje stycket, om beteckningarna skulle komma att gälla i samma val.

Anmälan om deltagande i val

14 §

Ett parti som vill delta i ett val ska skriftligen anmäla detta till den centrala valmyndigheten. Av anmälan ska det framgå vilken beteckning partiet går till val under (partibeteckning) och vilket slag av val anmälan gäller. Om anmälan avser val till landstings- eller kommunfullmäktige, ska det framgå vilket landsting eller vilken kommun den gäller.

15 §

Om ett parti anmäls för val till riksdagen, gäller anmälan också för val till landstings- och kommunfullmäktige i hela landet och för val till Europaparlamentet. I övriga fall gäller anmälan endast för det val som anmälan avser.

Ett parti som är representerat i en beslutande församling ska vid nästa val anses ha anmält deltagande i val i den omfattning som följer av första stycket.

Ett parti som har anmält kandidater enligt 9 § ska anses ha anmält deltagande i valet.

16 §

En anmälan om deltagande i val gäller även för omval i det val som anmälan avser.

17 §

En anmälan om deltagande i val ska göras senast 30 dagar före valdagen i det val som anmälan avser. Vid extra val och omval ska dock en anmälan som kommer in

senare godtas, om den kommer in inom en vecka från beslutet om valdag.

18 §

En anmälan om deltagande i val ska registreras om följande villkor är uppfyllda:

1. Anmälan ska ha gjorts inom den tid som föreskrivs i 17 §.

2. Partibeteckningen ska bestå av eller innehålla ord. Den får innehålla en partisymbol.

3. Partibeteckningen ska inte kunna antas bli förväxlad med en beteckning som redan

a) är registrerad, eller

b) har anmälts för registrering, om beteckningarna skulle komma att gälla i samma val.

4. Partibeteckningen ska inte kunna antas bli förväxlad med en beteckning som tidigare har varit registrerad och gällt för samma slag av val men som avregistrerats för högst fem år sedan på grund av namnbyte.

5. Partibeteckningen ska inte kunna antas bli förväxlad med en beteckning för något annat parti som redan anmält sitt deltagande i val eller som ska anses ha anmält sitt deltagande enligt 15 § andra eller tredje stycket, om beteckningarna skulle komma att gälla i samma val.

19 §

När en anmälan om deltagande i val har registrerats, ska den centrala valmyndigheten omedelbart kungöra detta i Post- och Inrikes Tidningar.

Samtycke till kandidatur

20 §

Den som kandiderar för ett parti som anmält sitt deltagande i ett val ska skriftligen ha samtyckt till kandidaturen. Ett sådant samtycke

ska ges in till den centrala valmyndigheten eller, i den utsträckning som regeringen bestämmer, länsstyrelsen senast fredagen före valdagen.

En förklaring som avses i 9 § andra stycket ska anses som ett samtycke till kandidaturen enligt första stycket för det parti förklaringen avser.

4 kap.

2 §

Vid val till riksdagen är landet indelat i följande valkretsar:

1. Stockholms kommun,
2. Stockholms läns valkrets (Stockholms län med undantag av Stockholms kommun),
3. Uppsala län,
4. Södermanlands län,
5. Östergötlands län,
6. Jönköpings län,
7. Kronobergs län,
8. Kalmar län,
9. Gotlands län,
10. Blekinge län,
11. Malmö kommun,
12. Skåne läns västra valkrets (Bjuvs, Eslövs, Helsingborgs, Höganäs, Hörby, Höörs, Landskrona och Svalövs kommuner),
13. Skåne läns södra valkrets (Burlövs, Kävlinge, Lomma, Lunds, Sjöbo, Skurups, Staffanstorps, Svedala, Trelleborgs, Vellinge och Ystads kommuner),
14. Skåne läns norra och östra valkrets (Bromölla, Båstads, Hässleholms, Klippans, Kristianstads, Osby, Perstorps, Simrishamns, Tomelilla, Åstorps, Ängelholms, Örkelljunga och Östra Göinge kommuner),
15. Hallands län,
16. Göteborgs kommun,
17. Västra Götalands läns västra valkrets (Härryda, Kungälv, Lysekils, Munkedals, Mölndals, Orusts, Partille, Sotenäs, Stenungsunds, Strömstads, Tanums, Tjörns, Uddevalla och Öckerö kommuner),
17. Västra Götalands läns västra valkrets (*Ale, Alingsås, Härryda, Kungälv, Lerums, Lilla Edets, Mölndals, Partille, Stenungsunds, Tjörns, och Öckerö kommuner*),
18. Västra Götalands läns norra valkrets (*Ale, Alingsås, Bengtsfors, Dals-Eds, Färgelanda, Herrljunga, Lerums, Lilla Edets, Melleruds, Trollhättans, Vårgårda, Vänersborgs och Åmåls kommuner*),
18. Västra Götalands läns norra valkrets (Bengtsfors, Dals-Eds, Färgelanda, *Lysekils, Melleruds, Munkedals, Orusts, Sotenäs, Strömstads, Tanums, Trollhättans, Uddevalla, Vänersborgs och Åmåls kommuner*),
19. Västra Götalands läns södra
19. Västra Götalands läns södra

valkrets (Bollebygds, Borås, Marks, Svenljunga, Tranemo och Ulricehamns kommuner), valkrets (Bollebygds, Borås, Herrljunga, Marks, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamns och Vårgårda kommuner),

20. Västra Götalands läns östra valkrets (Essunga, Falköpings, Grästorps, Gullspångs, Götene, Hjo, Karlsborgs, Lidköpings, Mariestads, Skara, Skövde, Tibro, Tidaholms, Töreboda och Vara kommuner),

21. Värmlands län,

22. Örebro län,

23. Västmanlands län,

24. Dalarnas län,

25. Gävleborgs län,

26. Västernorrlands län,

27. Jämtlands län,

28. Västerbottens län, och

29. Norrbottens län.

5 §

Vid val till landstingsfullmäktige *skall landsting delas* in i valkretsar.

En valkrets *skall* omfatta en eller flera kommuner, om inte något annat följer av 6 § andra stycket.

Vid val till landstingsfullmäktige *är landstinget en enda valkrets, om inte fullmäktige beslutar att dela in landstinget i två eller flera* valkretsar.

En valkrets *ska* omfatta en eller flera kommuner, om inte något annat följer av 6 § andra stycket.

9 §

Mandaten i landstingsfullmäktige består av fasta valkretsmandat och utjämningsmandat.

Nio tiondelar av mandaten är fasta valkretsmandat. Om talet blir brutet när antalet fasta valkretsmandat beräknas, *skall* det rundas av till närmaste lägre hela tal. Återstående mandat är utjämningsmandat.

Mandaten i landstingsfullmäktige *i ett landsting som är indelat i valkretsar* består av fasta valkretsmandat och utjämningsmandat.

Nio tiondelar av mandaten är fasta valkretsmandat. Om talet blir brutet när antalet fasta valkretsmandat beräknas, *ska* det rundas av till närmaste lägre hela tal. Återstående mandat är utjämningsmandat.

10 §

Länsstyrelsen skall senast den 30 april det år då ordinarie val *skall* hållas besluta hur många fasta valkretsmandat som varje valkrets *skall* ha. Det *skall* göras på följande sätt.

Antalet personer som har rösträtt i landstinget delas med antalet fasta valkretsmandat och därefter delas antalet personer som har rösträtt i varje

Om ett landsting är indelat i valkretsar, ska länsstyrelsen senast den 30 april det år då ordinarie val *ska* hållas besluta hur många fasta valkretsmandat som varje valkrets *ska* ha. Det *ska* göras på följande sätt.

valkrets med det tal som blir resultatet av den beräkningen. Varje gång som antalet som har rösträtt i en valkrets är jämnt delbart med detta tal får den valkretsen ett mandat.

Om inte alla fasta valkretsmandat kan fördelas på detta sätt, får valkretsarna de återstående mandaten i tur och ordning efter de överskott som uppstår vid beräkningen. När överskottstalen är lika stora i två eller flera valkretsar, *skall* lotten avgöra vilken valkrets som *skall* få mandatet.

Regeringen eller den myndighet som beslutar om ändring i landets indelning i landsting eller kommuner får, om det behövs, bestämma att beslut om fördelning av mandat får meddelas senare än den dag som anges i första stycket.

Om inte alla fasta valkretsmandat kan fördelas på detta sätt, får valkretsarna de återstående mandaten i tur och ordning efter de överskott som uppstår vid beräkningen. När överskottstalen är lika stora i två eller flera valkretsar, *ska* lotten avgöra vilken valkrets som *ska* få mandatet.

12 §

Om en kommun har *fler än 6 000* personer som har rösträtt, får kommunen delas in i två eller flera valkretsar. *Om det finns fler än 24 000 som har rösträtt i en kommun eller om det för kommunen skall utses minst 51 fullmäktige, skall kommunen delas in i två eller flera valkretsar.* En kommun som har färre än *6 000* personer som har rösträtt får delas in i *två eller flera* valkretsar endast om det finns *synnerliga* skäl för det.

Antalet röstberättigade *skall* beräknas på grundval av uppgifterna i folkbokföringsdatabasen enligt lagen (2001:182) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet den 1 mars det år beslutet om valkretsindelning fattas.

En valkrets *skall* utformas så att den *får minst 15 kommunfullmäktige*. Den *skall* ha en sammanhängande gränslinje, om det inte finns särskilda skäl för något annat. *Antalet fullmäktige för hela kommunen skall fördelas så jämnt som möjligt.*

Om en kommun har *36 000* personer *eller fler* som har rösträtt, får kommunen delas in i två eller flera valkretsar. En kommun som har färre än *36 000* personer som har rösträtt får delas in i valkretsar endast om det finns *särskilda* skäl för det.

Antalet röstberättigade *ska* beräknas på grundval av uppgifterna i folkbokföringsdatabasen enligt lagen (2001:182) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet den 1 mars det år beslutet om valkretsindelning fattas.

En valkrets *bör* utformas så att den *kan beräknas få minst 13 fasta valkretsmandat*. Den *ska* ha en sammanhängande gränslinje, om det inte finns särskilda skäl för något annat.

14 §

Samtliga mandat i kommunfullmäktige är fasta mandat.

Om en kommun är indelad i flera valkretsar, skall länsstyrelsen senast den 30 april det år då ordinarie val skall hållas besluta hur många mandat som varje valkrets skall ha. Det skall göras på följande sätt.

Antalet personer som har rösträtt i kommunen delas med antalet mandat och därefter delas antalet personer som har rösträtt i varje valkrets med det tal som blir resultatet av den beräkningen. Varje gång som antalet som har rösträtt i en valkrets är jämnt delbart med detta tal får den valkretsen ett mandat.

Om inte alla mandat kan fördelas på detta sätt, får valkretsarna de återstående mandat i tur och ordning efter de överskott som uppstår vid beräkningen. Om överskottstalen är lika stora i två eller flera valkretsar, skall lotten avgöra vilken valkrets som skall få mandatet.

Regeringen eller den myndighet som beslutar om ändring i landets indelning i landsting eller kommuner får, om det behövs, bestämma att beslut om fördelning av mandat får meddelas senare än som sägs i andra stycket.

Mandat i kommunfullmäktige i en kommun som är indelad i valkretsar består av fasta valkretsmandat och utjämningsmandat.

Nio tiondelar av mandat är fasta valkretsmandat. Om talet blir brutet när antalet fasta valkretsmandat beräknas, ska det rundas av till närmast lägre hela tal. Återstående mandat är utjämningsmandat.

15 §

Om antalet mandat som en valkrets får enligt 14 § blir mindre än 15, skall antalet ändå bestämmas till 15. Antalet mandat i övriga kretsar skall då jämkas i motsvarande utsträckning. I ett sådant fall skall valkretsindelningen omprövas före nästa val.

Om en kommun är indelad i valkretsar, ska länsstyrelsen senast den 30 april det år då ordinarie val ska hållas besluta hur många fasta valkretsmandat som varje valkrets ska ha. Det ska göras på följande sätt.

Antalet personer som har rösträtt i kommunen delas med antalet

fasta valkretsmandat och därefter delas antalet personer som har rösträtt i varje valkrets med det tal som blir resultatet av den beräkningen. Varje gång som antalet som har rösträtt i en valkrets är jämnt delbart med detta tal får den valkretsen ett mandat.

Om inte alla fasta valkretsmandat kan fördelas på detta sätt, får valkretsarna de återstående mandaten i tur och ordning efter de överskott som uppstår vid beräkningen. När överskottstalen är lika stora i två eller flera valkretsar, ska lotten avgöra vilken valkrets som ska få mandatet.

Regeringen eller den myndighet som beslutar om ändring i landets indelning i landsting eller kommuner får, om det behövs, bestämma att beslut om fördelning av mandat får meddelas senare än den dag som anges i första stycket.

11 kap.

2 §

Om det har hållits val till riksdagen samtidigt med annat val, *skall* riksdagsvalet räknas först. Räkningen *skall* för varje slag av val gå till på följande sätt:

1. Valurnan *skall* tömmas och valkuverten räknas. Antalet väljare som enligt röstlängden deltagit i valet *skall* räknas.

2. Valsedlarna *skall* tas ur valkuverten. *Innehåller* ett valkuvert fler än en valsedel *skall* valsedlarna inte godkännas utan läggas tillbaka i kuvertet.

3. En valsedel som kan antas vara ogiltig enligt 13 kap. 7 § första stycket 1 *skall* inte godkännas.

4. En valsedel som kan antas vara ogiltig enligt någon annan av de i 13 kap. 7 § *angivna grunderna, skall* inte godkännas utan läggas tillbaka i sitt valkuvert.

5. Valsedlar och valkuvert som avses i 2–4 *skall* läggas i särskilda omslag.

Om det har hållits val till riksdagen samtidigt med annat val, *ska* riksdagsvalet räknas först. Räkningen *ska* för varje slag av val gå till på följande sätt:

1. Valurnan *ska* tömmas och valkuverten räknas. Antalet väljare som enligt röstlängden deltagit i valet *ska* räknas.

2. Valsedlarna *ska* tas ur valkuverten. *Om* ett valkuvert *innehåller* fler än en valsedel *ska* valsedlarna inte godkännas utan läggas tillbaka i kuvertet.

3. En valsedel som kan antas vara ogiltig enligt 13 kap. 7 § första stycket 1 *eller 3 ska* inte godkännas.

4. En valsedel som kan antas vara ogiltig enligt någon annan av de *grunder som anges* i 13 kap. 7 § *ska* inte godkännas utan läggas tillbaka i sitt valkuvert.

5. Valsedlar och valkuvert som avses i 2–4 *ska* läggas i särskilda omslag.

6. De valsedlar som godkänts *skall* sorteras i grupper efter partibeteckning. Antalet valsedlar i varje grupp *skall* räknas. Valsedlarna för varje parti *skall* sedan läggas i särskilda omslag.

7. Omslag enligt 5 och 6 *skall* förseglas.

Resultatet av rösträkningen *skall* antecknas i det protokoll som anges i 9 kap. 16 §.

6. De valsedlar som godkänts *ska* sorteras i grupper efter partibeteckning. Antalet valsedlar i varje grupp *ska* räknas. Valsedlarna för varje parti *ska* sedan läggas i särskilda omslag.

7. Omslag enligt 5 och 6 *ska* förseglas.

Resultatet av rösträkningen *ska* antecknas i det protokoll som anges i 9 kap. 16 §.

13 kap.

7 §

En valsedel är ogiltig om den

1. saknar partibeteckning,
2. har mer än en partibeteckning,
eller

3. har kännetecken som uppenbart gjorts med avsikt.

Finns det fler än en valsedel i ett valkuvert är dessa ogiltiga. Om kuvertet innehåller flera valsedlar och alla har samma partibeteckning, *skall* dock en valsedel räknas som giltig. Skiljer sig valsedlarna i ett sådant fall åt i fråga om kandidatnamn eller de särskilda personrösterna, *skall* namnen på valsedlarna anses obefintliga.

2. har mer än en partibeteckning,

3. har en partibeteckning för ett parti som inte anmält sitt deltagande i valet enligt 2 kap., eller

4. har kännetecken som uppenbart gjorts med avsikt.

Finns det fler än en valsedel i ett valkuvert är dessa ogiltiga. Om kuvertet innehåller flera valsedlar och alla har samma partibeteckning, *ska* dock en valsedel räknas som giltig. Skiljer sig valsedlarna i ett sådant fall åt i fråga om kandidatnamn eller de särskilda personrösterna, *ska* namnen på valsedlarna anses obefintliga.

Vid prövningen enligt första och andra styckena bortses i förekommande fall från en partisymbol som en väljare skriver till på en valsedel.

8 §

Ett kandidatnamn på en valsedel *skall* anses obefintligt om

1. kandidaten inte är valbar eller det inte framgår klart vem som avses,
2. kandidaten skrivits till på en valsedel som gäller för ett parti som registrerat partibeteckning och anmält kandidater enligt 2 kap., eller

3. kandidaten inte är anmäld och finns på valsedel för ett parti som registrerat partibeteckning och

Ett kandidatnamn på en valsedel *ska* anses obefintligt om

2. kandidaten skrivits till på en valsedel som gäller för ett parti som registrerat partibeteckning och anmält kandidater enligt 2 kap.,

3. kandidaten inte är anmäld och finns på *en* valsedel för ett parti som registrerat partibeteckning

anmäلت kandidater enligt 2 kap.

Kandidatnamnen på en valsedel *skall* vidare anses obefintliga om

1. valsedeln upptar kandidater men inte är försedd med ett markerat utrymme för personröstning,

2. det lämnats mer än en särskild personröst eller det inte framgår vem personrösten avser,

3. markering för den särskilda personrösten kan antas ha gjorts maskinellt, eller

4. ordningen mellan kandidaterna inte framgår klart.

Kandidatnamn *skall* inte anses obefintliga på grund av att de strukits från en valsedel som upptar kandidater. I 7 kap. 2 § tredje stycket finns särskilda bestämmelser för det fall en väljare skriver till kandidater på en valsedel för ett parti som inte registrerat sin partibeteckning eller anmäلت kandidater enligt 2 kap.

och anmäلت kandidater enligt 2 kap., *eller*

4. kandidaten inte har samtyckt till kandidaturen enligt 2 kap.

Kandidatnamnen på en valsedel *ska* vidare anses obefintliga om

1. valsedeln upptar kandidater men inte är försedd med ett markerat utrymme för personröstning,

2. det lämnats mer än en särskild personröst eller det inte framgår vem personrösten avser,

3. markering för den särskilda personrösten kan antas ha gjorts maskinellt, eller

4. ordningen mellan kandidaterna inte framgår klart.

Kandidatnamn *ska* inte anses obefintliga på grund av att de strukits från en valsedel som upptar kandidater. I 7 kap. 2 § tredje stycket finns särskilda bestämmelser för det fall en väljare skriver till kandidater på en valsedel för ett parti som inte registrerat sin partibeteckning eller anmäلت kandidater enligt 2 kap.

14 kap.

2 §

Om det vid en beräkning enligt detta kapitel blir lika stora tal, *skall* lotten avgöra vilket parti, vilken kandidat eller valkrets som *skall* få mandatet.

Om det vid en beräkning enligt detta kapitel blir lika stora tal, *ska* lotten avgöra vilket parti, vilken kandidat eller *vilken* valkrets som *ska* få mandatet *eller vilket mandat som ska återföras för ny fördelning.*

3 §

De fasta valkretsmandaten *skall* för varje valkrets fördelas proportionellt mellan partier som får delta i fördelningen. Fördelningen görs genom att jämförelsetal beräknas för partierna med utgångspunkt i valresultatet i valkretsen. Det parti som vid varje beräkning får det största jämförelsetalet tilldelas ett mandat.

Beräkningen *skall* göras med tillämpning av den jämkade uddatalsmetoden. Denna innebär att så länge ett parti ännu inte tilldelats något mandat beräknas jämförelsetalet genom att partiets röstetal i

De fasta valkretsmandaten *ska* för varje valkrets fördelas proportionellt mellan partier som får delta i fördelningen. Fördelningen görs genom att jämförelsetal beräknas för partierna med utgångspunkt i valresultatet i valkretsen. Det parti som vid varje beräkning får det största jämförelsetalet tilldelas ett mandat.

Beräkningen *ska* göras med tillämpning av den jämkade uddatalsmetoden. Denna innebär att så länge ett parti ännu inte tilldelats något mandat beräknas jämförelsetalet genom att partiets röstetal i

valkretsen delas med 1,4. När ett parti har fått ett mandat beräknas nytt jämförelsetal genom att partiets röstetal delas med 3. Därefter fortsätter man på samma sätt att dela partiets röstetal med närmast högre udda tal för varje tilldelat nytt mandat.

valkretsen delas med 1,2. När ett parti har fått ett mandat beräknas nytt jämförelsetal genom att partiets röstetal delas med 3. Därefter fortsätter man på samma sätt att dela partiets röstetal med närmast högre udda tal för varje tilldelat nytt mandat.

4 §

För att avgöra hur många mandat som ett parti *skall* ha sammanlagt i riksdagen för att vara proportionellt representerat i hela landet *skall* den jämkade uddatalsmetoden tillämpas på hela landet som en valkrets. *Varje parti skall tilldelas så många utjämningsmandat som behövs för att partiet skall få en representation som svarar mot dess andel av samtliga giltiga röster i landet.*

För att avgöra hur många mandat som ett parti *ska* ha sammanlagt i riksdagen för att vara proportionellt representerat i hela landet *ska* den jämkade uddatalsmetoden tillämpas på hela landet som en valkrets.

4 a §

Om ett parti vid fördelningen av de fasta valkretsmandaten har fått fler mandat än vad som motsvarar en proportionell representation i hela landet, ska överskjutande mandat återföras.

Återföringen enligt första stycket ska göras i den eller de valkretsar där partiet tilldelats mandatet eller mandaten med lägst jämförelsetal. Återföring får dock inte göras i en valkrets som har färre än tre fasta valkretsmandat.

Mandat som återförs enligt andra stycket ska, med tillämpning av bestämmelserna i 3 §, fördelas mellan de övriga partier i valkretsen som inte har uppnått proportionell representation i hela landet vid fördelningen av de fasta valkretsmandaten.

4 b §

Om mandat har återförts i två eller flera valkretsar ska dessa mandat fördelas i den ordningen att det parti som har störst

jämförelsetal tilldelas första mandatet och så vidare, allt efter storleken på jämförelsetalen för de partier som ska tilldelas mandat.

4 c §

Varje parti ska tilldelas så många utjämningsmandat som behövs för att partiet ska få en representation som svarar mot dess andel av samtliga giltiga röster i landet.

5 §

Om ett parti vid fördelningen av de fasta valkretsmandaten har fått fler mandat än vad som behövs för att det *skall* vara proportionellt representerat i riksdagen, *skall* man vid fördelningen av utjämningsmandaten bortse från partiet och de mandat det har fått. Detsamma gäller för ett parti och de mandat partiet fått, om det fått mindre än 4 procent av rösterna i landet.

Av de utjämningsmandat som ett parti har fått tillförs det första den valkrets där partiet efter fördelningen av de fasta valkretsmandaten har större jämförelsetal än i övriga valkretsar. Återstående mandat tillförs ett efter ett den valkrets där partiet för varje gång har störst jämförelsetal vid en fortsatt tillämpning av den jämkade uddatalsmetoden på partiets röstetal i valkretsarna. I en valkrets där partiet inte har fått något fast valkretsmandat *skall* dock jämförelsetalet vid tilldelningen av det första mandatet vara lika med partiets röstetal.

Mandaten i kommunfullmäktige *skall* fördelas mellan partier som fått röster i kommunen.

Om ett parti vid fördelningen av de fasta valkretsmandaten *enligt 3, 4 a och 4 b §§* har fått så många mandat som behövs för att det *ska* vara proportionellt representerat i riksdagen, *ska* man vid fördelningen av utjämningsmandaten bortse från partiet och de mandat det har fått. Detsamma gäller för ett parti och de mandat partiet fått, om det fått mindre än 4 procent av rösterna i landet.

Av de utjämningsmandat som ett parti har fått tillförs det första den valkrets där partiet efter fördelningen av de fasta valkretsmandaten har större jämförelsetal än i övriga valkretsar. Återstående mandat tillförs ett efter ett den valkrets där partiet för varje gång har störst jämförelsetal vid en fortsatt tillämpning av den jämkade uddatalsmetoden på partiets röstetal i valkretsarna. I en valkrets där partiet inte har fått något fast valkretsmandat *ska* dock jämförelsetalet vid tilldelningen av det första mandatet vara lika med partiets röstetal.

6 §

Mandaten i kommunfullmäktige *i en kommun som är en enda valkrets ska* fördelas mellan partier som fått *minst 2 procent av rösterna i kommunen. I en*

kommun som är indelad i två eller flera valkretsar ska mandaten fördelas mellan partier som fått minst 3 procent av rösterna i kommunen.

Mandaten i landstingsfullmäktige skall fördelas mellan partier som fått minst 3 procent av rösterna i landstinget.

Mandaten i Europaparlamentsvalet skall fördelas mellan partier som fått minst 4 procent av rösterna i landet.

Mandaten i landstingsfullmäktige ska fördelas mellan partier som fått minst 3 procent av rösterna i landstinget.

Mandaten i Europaparlamentsvalet ska fördelas mellan partier som fått minst 4 procent av rösterna i landet.

8 §

För att avgöra hur många mandat som ett parti skall ha sammanlagt i landstingsfullmäktige för att vara proportionellt representerat i hela landstinget skall den jämkade uddatalsmetoden tillämpas på hela landstinget som en valkrets. Vid fördelningen tillämpas motsvarande beräkningsgrunder som vid fördelning av utjämningsmandat i riksdagsvalet.

Vid fördelningen av mandat i sådana landsting och kommuner som är indelade i valkretsar tillämpas bestämmelserna om riksdagsval i 3–5 §§ på motsvarande sätt.

15 kap.

3 §

Hos Valprövningsnämnden får överklagas

1. följande beslut av länsstyrelsen:

- a) beslut enligt 4 kap. 8 och 13 §§ om fastställande av valkretsindelning för val till landstings- och kommunfullmäktige,
- b) beslut enligt 4 kap. 10 och 14 §§ om antalet valkretsmandat för val till landstings- och kommunfullmäktige,
- c) beslut enligt 4 kap. 17 § om indelning i valdistrikt,

2. länsstyrelsens eller den centrala valmyndighetens beslut om rättelse i en röstlängd,

3. följande beslut av den centrala valmyndigheten eller, i förekommande fall, länsstyrelsen:

- a) beslut enligt 4 kap. 3 § om antalet valkretsmandat vid val till riksdagen,
- b) beslut i ett ärende enligt 2 kap. om registrering av partibeteckning,
- c) beslut i ett ärende enligt 2 kap. om anmälan av kandidater eller 6 kap. om valsedlar,

d) beslut i ett ärende enligt 2 kap. om anmälan om deltagande i val,

4. länsstyrelsens eller den centrala valmyndighetens beslut att

4. länsstyrelsens eller den centrala valmyndighetens beslut att

fastställa utgången av ett val eller av en sådan sammanräkning för att förordna efterträdare eller ersättare som sägs i 14 kap. 18–24 §§.

fastställa utgången av ett val eller beslut om att utse nya ledamöter eller ersättare enligt 14 kap. 18–24 §§.

6 §

Ett överklagande *skall* ha kommit in till beslutsmyndigheten

Ett överklagande *ska* ha kommit in till beslutsmyndigheten

1. i ett ärende som avses i 3 § 1 samt 3 a och b: senast inom tre veckor från den dag det överklagade beslutet kungjordes eller, om beslutet inte har kungjorts, inom tre veckor från den dag klaganden fick del av beslutet,

2. i ett ärende som avses 3 § 2: senast onsdagen före valdagen,

3. i ett ärende som avses i 3 § 3 c: senast inom tre veckor från den dag klaganden fick del av beslutet,

4. i ett ärende som avses i 3 § 3 d: senast inom en vecka från den dag det överklagade beslutet kungjordes eller, om beslutet inte har kungjorts, inom en vecka från den dag klaganden fick del av beslutet,

4. i ett ärende som avses i 3 § 4: tidigast dagen efter valdagen och senast inom tio dagar efter det att valet avslutades eller, om överklagandet gäller beslut om att förordna nya ledamöter eller ersättare enligt 14 kap. 18–24 §§, inom tio dagar efter det att sammanräkningen avslutades.

5. i ett ärende som avses i 3 § 4: tidigast dagen efter valdagen och senast inom tio dagar efter det att valet avslutades eller, om överklagandet gäller beslut om att utse nya ledamöter eller ersättare enligt 14 kap. 18–24 §§, inom tio dagar efter det att sammanräkningen avslutades.

Det är Valprövningsnämnden som avgör om överklagandet har kommit in i rätt tid.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015 och tillämpas första gången inför och vid ordinarie val till riksdagen, landstingsfullmäktige och kommunfullmäktige 2018.

2. Om en ansökan om registrering av partibeteckning eller anmälan om deltagande i val har kommit in före ordinarie val till riksdagen, landstingsfullmäktige och kommunfullmäktige 2018, ska den prövning som avses i 2 kap. 3 och 18 §§ omfatta även en partibeteckning som innehåller en partisymbol som kan anses allmänt förknippad med någon annan än sökanden.